

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ซึ่งในบทนี้กล่าวถึงขั้นตอนการดำเนินการวิจัยพอสังเขป เพื่อประกอบการสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ตามลำดับดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับ การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ระหว่างโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ปีการศึกษา 2548 จากโรงเรียนทั้งสิ้น 263 โรงเรียน แยกเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 124 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลาง 105 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดใหญ่ 34 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลคือผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนละ 1 คน และครูวิชาการโรงเรียน โรงเรียนละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 526 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูวิชาการโรงเรียน รวมทั้งสิ้น 228 คน

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 114 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิชนิดเป็นสัดส่วน (proportional stratified random sampling) โดยให้ขนาดโรงเรียนเป็นชั้นภูมิ

2.2 ครูวิชาการโรงเรียน ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติหน้าที่ครูวิชาการโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ปีการศึกษา 2548

จำนวน 114 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มในครั้งเดียวกันและโรงเรียนเดียวกันกับผู้บริหารสถานศึกษา จากโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามการดำเนินงานการประกันคุณภาพ การศึกษาในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน ระดับประถมศึกษาแบ่งออกเป็น 8 ด้าน คือ การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ การพัฒนาคุณภาพการศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพ การศึกษา การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา การประเมินคุณภาพการศึกษา การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี และการผุดงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) มีคะแนน 5 ระดับ ให้ผู้ตอบเลือกตอบ ตรงกับระดับการดำเนินงาน ว่าอยู่ในระดับใดได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด มีคำถาม 42 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เนื่องจากประชากรและกลุ่มตัวอย่างเป็นข้าราชการสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ดำเนินการส่งแบบสอบถามถึงโรงเรียน และผู้วิจัยไปรับแบบสอบถามคืนจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ด้วยตนเอง ได้รับคืน 220 ชุด เมื่อทำการบรรณาธิกร พบว่ามี 5 ชุดที่ไม่สมบูรณ์ จึงตัดออกไปคัดเลือกที่สมบูรณ์ได้จำนวน 215 ชุด คิดเป็น ร้อยละ 90.40 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาประมวลข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS FOR WINDOWS ตามตัวแปรและวิเคราะห์โดยวิธีการทางสถิติเพื่อคำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วเปรียบเทียบความแตกต่างการดำเนินงานโดยการทดสอบ ความแปรปรวนแบบทางเดียว (one way analysis of variance)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาใน โรงเรียนระดับ ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาทางด้านทุกด้านคือ การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ การพัฒนามาตรฐาน การศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพ การศึกษา การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา การประเมินคุณภาพการศึกษา การรายงานคุณภาพ การศึกษาประจำปี และการผ่องระบบการประกันคุณภาพการศึกษาที่อยู่ในระดับมากทุกด้าน เช่นเดียวกัน

2. ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาใน โรงเรียนระดับ ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ระหว่างโรงเรียน ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีด้านการประเมินคุณภาพการศึกษามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนขนาดกลางกับขนาดใหญ่แตกต่างกัน ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน และอีก 7 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า มีประเด็นที่น่าเสนอเพื่อการอภิปรายดังนี้

1. ผลการวิจัย พบว่า การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาใน โรงเรียนระดับ ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 มีการดำเนินงาน โดยรวมอยู่ใน ระดับมากและทุกด้านคือ ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ด้านการพัฒนามาตรฐาน การศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพ การศึกษา ด้านการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา ด้านการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี และด้านการผ่องระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ก็มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ทั้งพิจารณาเป็นรายข้อและรายด้าน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ของการวิจัยแสดงว่า ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษามีความเข้าใจในกระบวนการของ การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาใน โรงเรียนและเกิดความตระหนัก เห็นความสำคัญ ความจำเป็น และมีความรับผิดชอบ ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2542 ที่ได้กำหนดไว้ในหมวด 6 มาตรา 47 ว่าให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ

ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก และได้กำหนดไว้ในมาตรา 48 ว่าให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2542 : 45) จากพระราชบัญญัติดังกล่าว สถานศึกษาทุกแห่งจะต้องนำไปปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุตามเจตนารมณ์ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ซึ่งเป็นการสร้างความมั่นใจกับพ่อแม่ และผู้ปกครอง ว่าลูกหลานจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2543 : 5-6)

ในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษานั้น โรงเรียนยังได้ปฏิบัติตามนโยบายของรัฐตลอดจนแนวคิดของนักการศึกษา ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 5) ได้กำหนดเป็นนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา ไว้ดังนี้

- 1) จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้ทุกโรงเรียนมีมาตรฐานคุณภาพการศึกษาที่เท่าเทียมกัน
- 2) ส่งเสริมให้มีความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ในกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อสร้างจิตสำนึกในบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาร่วมกัน
- 3) สร้างความสมดุลให้เกิดขึ้นระหว่างเสรีภาพในการดำเนินการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของส่วนภูมิภาคกับกรอบการดำเนินงานที่ส่วนกลางกำหนด
- 4) การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 47 วรรค 2 บัญญัติว่า ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการได้ออกประกาศกฎกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2546 หมวดที่ 1 ข้อ 2 วรรคสองว่า ระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย 8 ด้าน และ หมวด 2 ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ 2546 : ไม่มีเลขหน้า) ให้ทุกโรงเรียนได้ปฏิบัติ

นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งต้องมีหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินงานให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย จึงได้มีการพัฒนาตนเอง ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ให้ทันต่อความเจริญและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วของวิชาการต่าง ๆ ถ้าเลื่อยขาในการที่จะศึกษา หาความรู้ พัฒนาตนเอง ก็จะกลายเป็นคนล้าสมัยไปอย่างรวดเร็ว (วิจิตร วรุตบางกูร 2540/ :/50) อีกทั้งปัจจุบันโรงเรียนได้รับการสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ และครุภัณฑ์ โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กได้มีนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการให้มีการพัฒนาคุณภาพ โรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดนักเรียน 120 คนลงมา แทนการยุบเลิกให้มีคุณภาพ โดยการสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ ตลอดจนจัดอบรมพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนและให้ศึกษานิเทศก์จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เข้ารับผิดชอบในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำโรงเรียน และนอกจากนี้ ทุกโรงเรียนจะต้องได้รับการประเมินคุณภาพ การศึกษาจากภายนอกโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ให้แล้วเสร็จภายในเดือนสิงหาคม 2548 จึงทำให้ทุกโรงเรียนตื่นตัวเตรียมความพร้อม และพัฒนาคุณภาพการศึกษากันอย่างเต็มที่ ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนระดับประถมศึกษาให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้น

2. ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ระหว่างโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ โดยรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ด้านการพัฒนามาตรฐานการศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา ด้านการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี และด้านการผดุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษาไม่แตกต่างกัน ยกเว้นการดำเนินงานด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา ระหว่างโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีการดำเนินงานที่แตกต่างกัน โดยโรงเรียนขนาดกลางในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$) ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$) เช่นกัน แต่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่า แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนขนาดกลางมีการดำเนินงานที่สูงกว่า ซึ่งผลการวิจัยโดยรวมแล้วไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ เนื่องจากโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และ ขนาดใหญ่ได้รับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและเตรียมความพร้อม ทั้งยังได้รับการประเมินคุณภาพการศึกษา จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) แล้ว และมีปัจจัยที่มาสนับสนุนการดำเนินงานบางประการ คือ การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง นักเรียน

คณะกรรมการ สถานศึกษา ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานต้นสังกัด ทำให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพที่ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 เป็นข้อมูลสำหรับบุคลากรในสถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา และปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

1.2 เป็นข้อมูลสำหรับสถานศึกษาในการกำหนดทางเลือกและพิจารณาแนวทางการดำเนินงานให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และท้องถิ่น

1.3 เป็นข้อมูลสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ใช้วางแผนกลยุทธ์และกำหนดยุทธศาสตร์ในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้บรรลุตามแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษา

1.4 เป็นข้อมูลสำหรับหน่วยงานต้นสังกัด ในการสนับสนุน ส่งเสริม และพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยเฉพาะด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา ซึ่งผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนขนาดกลางกับขนาดใหญ่มีความแตกต่างกัน โดยที่โรงเรียนขนาดกลางมีการดำเนินงานในระดับที่มากกว่า

1.5 เป็นข้อมูลในการตัดสินใจของหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำกับ ติดตาม และตรวจสอบการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

1.6 เป็นข้อมูลสำหรับการศึกษาค้นคว้า สำหรับหน่วยงานการศึกษานอกสังกัด เพื่อใช้ในการอ้างอิงและสนับสนุนการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของหน่วยงาน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการยอมรับและให้การสนับสนุนจากชุมชน

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมให้บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2.3 ควรศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการสนับสนุนการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา